

Zmena Operačného programu Kvalita životného prostredia (verzia 9)

Úvod

Materiál poskytuje informáciu o úpravách, ktoré boli vykonané v Operačnom programe Kvalita životného prostredia (ďalej len „OP KŽP“).

Pôvodné znenie programového dokumentu OP KŽP bolo schválené Európskou komisiou (ďalej len „EK“) jej rozhodnutím zo dňa 28. októbra 2014.

Súčasná verzia OP KŽP prešla niekoľkými zmenami, týkajúcimi sa takých prvkov operačného programu, na ktoré sa podľa článku 96 odseku 11 všeobecného nariadenia nevzťahuje rozhodnutie EK, a teda ich po schválení Monitorovacím výborom pre OP KŽP bolo možné prijať rozhodnutím riadiaceho orgánu pre OP KŽP a zapracovať do znenia OP KŽP. Dve zmeny OP KŽP podliehali schváleniu EK a boli schválené jej rozhodnutím. Ostatný krát bol teda OP KŽP upravený vykonávacím rozhodnutím Európskej komisie C(2018) 6344 final, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie C(2014) 8047, ktorým sa schvaľujú určité prvky operačného programu „Kvalita životného prostredia“ na podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti na Slovensku. Toto rozhodnutie nadobudlo účinnosť dňa 25. septembra 2018. V súčasnosti platné znenie OP KŽP – verzia 8 je výsledkom jeho poslednej zmeny, schválenej Monitorovacím výborom pre OP KŽP, uznesením č. 17 zo dňa 20. novembra 2018 a následne rozhodnutím riadiaceho orgánu pre OP KŽP zo dňa 29. novembra 2018.

Predmetný návrh zmeny OP KŽP na verziu 9 reflektuje na aktuálne potreby na národnej úrovni, ktoré pre Slovenskú republiku (ďalej len „SR“) vyplývajú z právnych predpisov EÚ v oblasti kvality ovzdušia, z posilnenia legislatívy v oblasti ochrany vôd a tiež z povinností štátu v oblasti sanácie environmentálnych záťaží, ako aj jeho záväzkov v oblasti zlepšovania energetickej efektívnosti. Návrh zmeny OP KŽP zároveň prihliada na aktuálny stav implementácie operačného programu.

1. Základné informácie

Predmetný návrh zmeny OP KŽP zahŕňa zmeny prvkov operačného programu, ku ktorým v súlade s čl. 96 ods. 10 všeobecného nariadenia Komisia prijíma prostredníctvom vykonávacích aktov rozhodnutie o schválení. Ide najmä o doplnenie v rámci prvku oprávnená aktivita, oprávnení prijímatelia, zmeny alokácií v rámci finančného plánu a s tým súvisiace zmeny cieľových hodnôt príslušných ukazovateľov.

Hlavným cieľom predmetnej zmeny OP KŽP je predovšetkým reflektovať na pretrvávajúce dlhodobé problémy s kvalitou ovzdušia, najmä na prekračovanie limitných hodnôt pre prachové častice PM (PM₁₀ a PM_{2,5}) na Slovensku, na ktorom sa vo vykurovacom období v značnej miere podieľajú domácnosti vykurované kotlami na pevné palivo, a preto je ich potrebné nahradiť novými kotlami spaľujúcimi nízkoemisné palivo (zemný plyn). Z tohto dôvodu sa do prioritnej osi 1 (ďalej aj „PO 1“), *špecifického cieľa* (ďalej aj „ŠC“) 1.4.1 *Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality* navrhuje doplniť nová podaktivita zameraná na náhradu zastaraných spaľovacích zariadení v domácnostiach nízkoemisnými spaľovacími zariadeniami. Vzhľadom na infringement vedený od roku 2010 voči SR v súvislosti s nedodržiavaním limitných hodnôt pre prachové častice, ktorý v prípade nedostatočného riešenia situácie prináša v roku 2019 pre SR riziko súdneho konania, cieľom navrhovanej zmeny OP KŽP je umožniť už v blízkej dobe podporu a implementáciu opatrení prispievajúcich k plneniu záväzkov vyplývajúcich zo smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe.

Doplnením novej podaktivity do PO 1, ŠC 1.4.1 nedochádza k zmene obsahového zamerania tohto špecifického cieľa, ale naopak, aktivity a podaktivity smerujúce k jeho naplneniu získavajú komplexnejší charakter.

Ďalším cieľom predmetnej zmeny OP KŽP je využitie zdrojov prioritnej osi 2 (ďalej aj „PO 2“) pochádzajúcich z úspor z verejného obstarávania (na základe výsledkov verejného obstarávania schválených projektov v PO 2, zameraných na realizáciu preventívnych protipovodňových opatrení na vodných tokoch) ich presunom do PO 1 na posilnenie podpory dvoch oblastí, ktoré sú súčasťou PO 1. Prvou oblasťou je čistenie odpadových vôd, ako aj monitorovanie vôd v aglomeráciách, ktoré sa nachádzajú v chránených vodohospodárskych oblastiach s veľkokapacitnými zdrojmi podzemných vôd a nebol v nich identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový. Potreba navýšenia finančných prostriedkov súčasne vyplynula aj zo zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinného od 1. 1. 2019. Druhou oblasťou je sanácia environmentálnych záťaží (ďalej aj „EZ“), ktorej potreba finančného posilnenia vychádza z toho, že ešte v roku 2019 je plánované predloženie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej aj „NFP“) na sanáciu nových rizikových lokalít EZ, v ktorých prípade povinnosť sanácie prechádza na štát (príslušné ministerstvo), avšak v súčasnosti vyčlenená alokácia na danú oblasť podpory nepostačuje na schválenie projektov, umožňujúcich pokryť náklady na sanáciu týchto nových EZ.

V neposlednom rade má navrhovaná zmena OP KŽP za cieľ prispieť k plneniu záväzkov, ktoré SR vyplývajú zo smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, a to rozvojom garantovaných energetických služieb a implementácie finančných nástrojov. To je možné dosiahnuť len rozšírením oprávnených prijímateľov v rámci prioritnej osi 4 (ďalej aj „PO 4“), ŠC 4.3.1 *Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov* a ŠC 4.2.1 *Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch*, aj na subjekty súkromného sektora.

V texte OP KŽP sa zároveň vykonávajú aj formálne zmeny, a to najmä aktualizácia legislatívy a údajov vyplývajúcich z tejto aktualizácie.

Predmetný návrh zmeny OP KŽP je vypracovaný v súlade s článkom 30 ods. 1 a čl. 96 odsek 10 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 (ďalej len „všeobecné nariadenie“).

2. Východiská a zdôvodnenie návrhu

Navrhovaná zmena OP KŽP vychádza z právnych predpisov EÚ a SR v oblasti kvality ovzdušia, návrhu opatrení pre redukciu PM₁₀ obsiahnutých v „Stratégii pre redukciu PM₁₀“, ako aj aktuálnych údajov a prehľadov Slovenského hydrometeorologického ústavu o kvalite ovzdušia, uvedených v dokumentoch „Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v SR (2017)“ a „Hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike (2017)“, ako aj z novej legislatívy SR v oblasti ochrany vôd (už zmieneného zákona č. 305/2018 Z. z.) a z úloh v oblasti sanácie rizikových environmentálnych záťaží a odstraňovania nimi spôsobeného znečistenia podzemných vôd, horninového prostredia a pôdy v súlade so „Štátnym programom sanácie environmentálnych záťaží“. Ďalším vstupom pre vypracovanie predkladaného návrhu zmeny OP KŽP sú údaje z priebežného monitorovania stavu fyzickej a finančnej implementácie operačného programu (údaje sú k 31. 1. 2019), vrátane odhadu úspor z verejného obstarávania projektov protipovodňových opatrení na vodných tokoch v rámci PO 2. Tieto informácie a zdôvodnenia navrhovaných zmien v textovej a tabuľkových častiach OP KŽP sú uvedené nižšie.

- *Doplnenie novej podaktivity do PO 1, ŠC 1.4.1 zameraného na zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality*

Dôvodom rozšírenia typu projektov oprávnených na podporu v rámci PO1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry, *ŠC 1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality*, sú pretrvávajúce problémy s kvalitou ovzdušia, najmä z dôvodu prekročovania limitných hodnôt pre prachové častice PM¹ v SR, na ktorých sa vo vykurovacom období v značnej miere podieľajú domácnosti.

Tento návrh zároveň vychádza z aktuálneho stavu implementácie predmetného špecifického cieľa.

Ťažiskom podpory v rámci ŠC 1.4.1 je aktivita A. Technologické a technické opatrenia na redukcii emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia realizované na zdrojoch znečisťovania ovzdušia, najmä za účelom plnenia požiadaviek smernice o národných emisných stropoch a/alebo smernice o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe. Uvedená aktivita zahŕňa viaceré podaktivity, ktoré sú zamerané nielen na zníženie koncentrácie tuhých častíc PM, ale aj na znižovanie emisií ďalších znečisťujúcich látok do ovzdušia, a to prostredníctvom investičných opatrení na zdrojoch znečisťovania ovzdušia – najmä veľkých a stredných. Jednou z podaktivít je aj náhrada zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách prostredníctvom zmeny palivovej základne na nízkoemisné palivo s výnimkou biomasy a iných obnoviteľných zdrojov energie².

V súčasnosti však rozsah podpory v rámci vyššie uvedenej aktivity A. Technologické a technické opatrenia na redukcii emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia realizované na zdrojoch znečisťovania ovzdušia, najmä za účelom plnenia požiadaviek smernice o národných emisných stropoch a/alebo smernice o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe nezahŕňa podaktivitu, ktorá by umožňovala podporiť zníženie emisií PM z vykurovacích zariadení v domácnostiach, a preto riadiaci orgán navrhuje doplnenie novej podaktivity zameranej na náhradu zastaraných spaľovacích zariadení v domácnostiach nízkoemisnými spaľovacími zariadeniami.

Pre úplnosť je potrebné dodať, že predmetom podpory v rámci ŠC 1.4.1 sú aj aktivity B. Informovanie o ochrane ovzdušia a integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania a C. Skvalitňovanie monitorovania ovzdušia.³

V rámci vyššie uvedenej aktivity A. boli vyhlásené dve výzvy (výzva s kódom OPKZP-PO1-SC141-2015-7 a OPKZP-PO1-SC141-2016-14) zamerané na inštalovanie a modernizáciu technológií na znižovanie emisií znečisťujúcich látok zo stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia a opatrení týkajúcich sa zmien technologických postupov za účelom zníženia emisií

¹ z anglického názvu "particulate matter" - ide o mikročastice prachu s veľkosťou niekoľkých mikrometrov (µm), ktoré majú svoje špecifické označenie podľa veľkosti (napr. PM₁₀ označuje prachové častice s veľkosťou 10 µm)

² Využívanie obnoviteľných zdrojov energie je predmetom podpory prioritnej osi 4.

³ Predpokladom pre nastavenie účinných opatrení na ochranu ovzdušia je kvalitný a funkčný systém monitorovania ovzdušia, projekcii a inventarizácie emisií a zdrojov znečisťovania, vrátane systému reportovania v oblasti kvality ovzdušia. Podpora monitorovania ovzdušia je v súčasnosti realizovaná prostredníctvom aktivity C., a to vyhlásenej výzvy s kódom OPKZP-PO1-SC141-2017-25, ktorej alokácia predstavuje 37 mil. €⁴. Pod oblasť intervencie 084 Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ovzdušia spadá aj podpora nástrojov informačného charakteru na zlepšovanie úrovne povedomia obyvateľstva a osvedy v oblasti ochrany ovzdušia. Táto problematika je riešená v rámci národného projektu Zlepšenie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku zameraného na informačné aktivity v jednotlivých oblastiach ochrany životného prostredia, pričom pre IP4 je vyčlenených cca 3,466 mil. €⁴ a v rámci výzvy s kódom OPKZP-PO1-Info-2017-28 alokácia 0,5 mil. €⁴.

znečisťujúcich látok do ovzdušia. Ich alokácia predstavovala celkovo 135,25 mil. €⁴. V súčasnosti sú už obe tieto výzvy uzavreté. Zazmluvnených bolo spolu za obe výzvy 19 projektov v sume 85,67 mil. €⁴. Podpora v rámci výziev bola smerovaná pre veľké a stredné zdroje znečisťovania ovzdušia, ktoré najviac prispievajú k produkcii emisií tuhých znečisťujúcich látok (TZL), a to hlavne v emisne zaťažených oblastiach. Prostredníctvom týchto dvoch výziev má byť zabezpečené napĺňanie ukazovateľa výstupu „O0177 – Počet podporených zariadení stredných a veľkých stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia za účelom zníženia emisií“ v počte 20. K 31. 1. 2019 je zazmluvnená hodnota tohto ukazovateľa 22 (zariadení).

Ďalšou výzvou, ktorá bola vyhlásená v rámci aktivity A., je výzva s kódom OPKZP-PO1-SC141-2018-45 (ďalej len „45. výzva“) zo dňa 29. októbra 2018 s alokáciou 30 mil. €⁴. Predmetná výzva je zameraná na náhradu zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami prostredníctvom zmeny palivovej základne na nízkoemisné palivo s výnimkou biomasy a iných obnoviteľných zdrojov energie. Podpora je smerovaná do oblastí vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia, keďže predovšetkým v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (tvoriacich ťažiskovú časť oblastí vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia) dochádza k prekračovaniu limitných hodnôt znečistenia emisiami viacerých znečisťujúcich látok, v prevažnej miere tuhých častíc PM (PM₁₀, PM_{2,5}). V rámci vyhlásenej výzvy je teda zabezpečená podpora najviac ohrozených oblastí na Slovensku z hľadiska kvality ovzdušia. K 31. 1. 2019 bolo v rámci tejto výzvy predložených 10 žiadostí o NFP vo výške 1 029 160,68 mil. €⁴.

Prostredníctvom vyhlásenej výzvy má byť zabezpečené napĺňanie ukazovateľa výstupu „O0174 – Inštalovaný výkon nízkoemisných zariadení nahradzujúcich zastarané spaľovacie zariadenia na výrobu tepla na vykurovanie“. Cieľová hodnota uvedeného ukazovateľa je 104 MW. Avšak v rámci PO 4, ŠC 4.3.1 *Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov*, bol vzhľadom na očakávaný veľký dopyt zo strany územnej samosprávy vytvorený priestor na podporu komplexnej obnovy verejných budov, predmetom ktorej je aj modernizácia a rekonštrukcia vykurovacích systémov s využitím OZE. Keďže podmienkou využitia OZE v rámci rekonštrukcie vykurovacích systémov vo verejných budovách je zároveň to, že nemôže dôjsť k zvýšeniu emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia, v prípade mnohých verejných budov prijímatelia uprednostnili možnosť ich komplexnej obnovy s cieľom zníženia ich energetickej náročnosti, a teda aj náhradu starých energetických zariadení v týchto budovách zariadeniami s využitím OZE, čím došlo k zníženiu potenciálu podpory v rámci 45. výzvy.

Za súčasnej situácie (podľa údajov SHMÚ) bude preto v podmienkach SR možné podporiť už len približne 35 zariadení vo verejných budovách s výkonom necelých 30 MW.

Zároveň je preukázané, že medzi hlavné zdroje znečisťovania ovzdušia patrí okrem priemyselných zdrojov (ktorých podiel sa však oproti minulosti výrazne znížil najmä vďaka prísnej regulácii a nadväzujúcej implementácii najlepších dostupných techník), dopravy v mestách a poľnohospodárstva taktiež znečistenie spôsobené spaľovaním tuhých palív najmä v domácnostiach. Diskusie medzi členskými štátmi Európskej únie (EÚ)⁵ potvrdzujú, že vykurovanie domácností patrí medzi hlavné problémy a najväčšie výzvy kvality ovzdušia vo viacerých krajinách, vrátane Slovenska.

⁴ EÚ zdroj

⁵ Napr. v rámci workshopu zameraného na problematiku znečistenia ovzdušia spôsobeného vykurovaním domácností, ktorý bol organizovaný Európskou komisiou a MŽP SR v dňoch 2. a 3. júla 2018 v Bratislave v rámci nástroja TAIEX-EIR PEER 2 PEER.

Sektor vykurovania domácností sa najvýznamnejšie podieľa práve na znečisťovaní ovzdušia SR prachovými časticami PM (PM₁₀ a PM_{2,5}). Na území SR viac ako 125 000 rodinných domov vykuruje tuhým palivom. Z toho 87 %, t. j. 110 000 domácností vykuruje pevným palivom v neefektívnych/ nevhodných kotloch (prehorievacie a odhorievacie kotly). Na základe údajov SHMÚ sa odhaduje, že až 74 % domácností (90 tisíc) spaľuje drevo v prehorievacích a odhorievacích kotloch. Zvyšných 13 % domácností (17 tisíc) vykuruje uhlím a uhoľnými briketami. Práve na výmenu takýchto zariadení by mala byť určená navrhovaná podaktivita zameraná na náhradu starých kotlov na tuhé palivo.

Podpora náhrady starých kotlov v domácnostiach je jedným z navrhovaných opatrení na zníženie emisií a dosiahnutie redukčných záväzkov SR, ktoré stanovuje smernica NEC⁶. Opatrenie „náhrada starých kotlov na tuhé palivo“ bude zahrnuté do Národného programu znižovania emisií, ktorého vypracovanie rovnako vyplýva z požiadaviek uvedenej smernice NEC (článok 6) a toto opatrenie spĺňa aj požiadavku článku 6 ods. 2 písm. c) smernice NEC a to: „pri prijímaní opatrení na dosiahnutie národných záväzkov znižovania emisií jemných tuhých častíc určia sa za prioritné opatrenia na zníženie čierneho uhlíka.“

Zároveň EK zahŕňa medzi navrhované opatrenia na zníženie znečistenia ovzdušia, ktoré uvádza vo svojom oznámení⁷, aj mechanizmy na nahrádzanie starších a menej účinných kotlov v domácnostiach, pričom ich zaraďuje medzi najúčinnnejšie opatrenia na redukciiu emisií prachových častíc. Dokument tiež odporúča využiť existujúce zdroje financovania z prostriedkov EÚ na podporu opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia.

V nadväznosti na uvedené, ako aj vzhľadom na zostatok alokácie nepokrytej vyhlásenými alebo pripravovanými výzvami v rámci ŠC 1.4.1, sa v rámci predmetnej zmeny OP KŽP navrhuje začleniť náhradu starých kotlov na tuhé palivo v rodinných a bytových domoch do OP KŽP ako podaktivitu v rámci aktivity A. ŠC 1.4.1, na ktorej podporu sa predpokladá využiť 30 mil. €.

V rámci predmetného návrhu zmeny OP KŽP sa teda do ŠC 1.4.1 navrhuje doplnenie novej podaktivity s názvom „projekty náhrady zastaraných spaľovacích zariadení v domácnostiach nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami, ktoré zahŕňajú zmenu palivovej základne na nízkoemisné palivo s výnimkou biomasy a iných obnoviteľných zdrojov energie“.

Za účelom zabezpečiť realizáciu navrhovanej podaktivity celoplošne, resp. na širšom území SR, sa zároveň navrhuje rozšíriť okruh prijímateľov o „subjekty ústrednej správy s pôsobnosťou v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia a subjekty územnej samosprávy – vyššie územné celky“⁸. Cieľová skupina tejto aktivity bola rozšírená o domácnosti, čiže vlastníkov rodinných domov, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov/správcoov bytových domov.

V súvislosti s doplnením novej podaktivity sa zároveň vypúšťa podmienka, že: „Projekty zmeny palivovej základne prostredníctvom prechodu z uhlia na zemný plyn budú oprávnené na podporu výlučne v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia.“ Dôvodom je skutočnosť, že k problematickému vykurovaniu domácností tuhým palivom v nevhodných kotloch dochádza nielen v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia, ale na celom území SR. Potenciál na výmenu starých kotlov na tuhé palivo je tak omnoho vyšší.

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2284 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, ktorou sa mení smernica 2003/35/ES a zrušuje smernica 2001/81/ES (Smernica NEC)

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0330&qid=1541705889604&from=EN>

⁸ podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vypustením uvedenej podmienky sa preto sleduje cieľ podporiť čo najširšiu oblasť Slovenska.

Vzhľadom na potrebu zachovania najvyššej priority práve podpore najviac ohrozených oblastí na Slovensku z hľadiska kvality ovzdušia, t. j. oblastí riadenia kvality ovzdušia (tvoriacich ťažiskovú časť oblastí vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia), kde dochádza k prekročovaniu limitných hodnôt znečistenia emisiami viacerých znečisťujúcich látok, v prevažnej miere tuhých častíc PM (PM₁₀, PM_{2,5}), sa zároveň navrhuje úprava jednej z usmerňujúcich zásad výberu projektov tak, že: „pri projektoch náhrady zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách a v domácnostiach nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami budú v prípade zmeny palivovej základne z uhlia na zemný plyn prioritne podporované projekty realizované v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia“.

- *Precizovanie textu PO 1, v rámci ŠC 1.3.1, aktivity B. Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry*

Menšou zmenou, ku ktorej v rámci predmetnej zmeny OP KŽP dochádza, je doplneniu textu v ŠC 1.3.1 *Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity*, najmä v rámci sústavy Natura 2000, aktivite B. Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy a budovania zelenej infraštruktúry. V texte s popisom smerovania finančnej pomoci sa dopĺňa veta: „Pre potreby identifikácie prírodných a poloprírodných oblastí v rámci vytvárania ich strategicky plánovanej siete bude súčasťou podpory aj komplexný dynamický model krajiny.“

Uvedená veta sa dopĺňa s cieľom umožniť v súvislosti so spracovaním dokumentov územného systému ekologickej stability (RÚSES, MÚSES) tiež modelovanie priestorových opatrení v krajine, týkajúcich sa budovania prvkov zelenej infraštruktúry, vo vzťahu ku krajinnej štruktúre v reálnom čase.

- *Presun finančných prostriedkov z PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami do PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry*

Vstupom pre presunu zdrojov vo výške 30,9 mil. €⁴ z PO 2 do PO 1 bola identifikácia disponibilných zdrojov v rámci schválených projektov PO 2, a to z dôvodu, že na základe výsledkov ukončeného verejného obstarávania v prípade zazmluvnených projektov zameraných na realizáciu protipovodňových opatrení na vodných tokoch boli zaznamenané úspory celkových výdavkov projektu, pričom podobnú situáciu možno predpokladať aj v ďalších projektoch tohto typu.

Na podporu realizácie preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami boli v rámci OP KŽP vyhlásené dve výzvy, ktoré sú stále otvorené. Ide o výzvu s kódom OPKZP-PO2-SC211-2017-18 (ďalej len „18. výzva“) zameranú na preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami realizované mimo vodných tokov a výzvu s kódom OPKZP-PO2-SC211-2017-21 (ďalej len „21. výzva“) zameranú na preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok. Obe výzvy spadajú pod oblasť intervencie s kódom 087 (Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou, ako napr. erózia, požiare, povodne, búrky a suchá, vrátane zvyšovania povedomia, civilnej ochrany a systémov a infraštruktúr na zvládanie katastrof).

V prípade vzniknutých úspor v rámci 18. výzvy sa predpokladá ich využitie navýšením alokácie v rámci 40. výzvy zameranej na realizáciu vodozádržných opatrení v intraviláne obcí, a preto sa v súčasnej zmene OP KŽP s týmito prostriedkami neuvažuje.

Na základe analýzy vývoja úspor projektov 21. výzvy v rámci verejných obstarávaní s aktuálnymi cenovými ponukami, ktoré boli doteraz predložené na kontrolu, je možné predpokladať úsporu celkových oprávnených výdavkov projektov spolu v hodnote cca 41 mil. €⁴. Keďže ide iba o predpoklad, na základe konzervatívnejšieho prístupu k vývoju budúcich úspor v rámci 21. výzvy je navrhnutý presun finančných prostriedkov z potenciálnych úspor v sume 30,9 mil. €⁴.

Navrhovaným presunom finančných prostriedkov nie je dotknutá cieľová hodnota ukazovateľa „CO20 – Počet obyvateľov využívajúcich opatrenia protipovodňovej ochrany“. Pôvodná cieľová hodnota (r. 2023) ukazovateľa zostáva zachovaná, keďže dochádza k ušetreniu finančných prostriedkov pri projektoch v dôsledku úspor po verejnom obstarávaní.

Vzhľadom na uvedené sa v rámci zmeny OP KŽP navrhuje presun finančných prostriedkov z PO 2 v sume 30,9 mil. €⁴, pôvodne určených na opatrenia zamerané na preventívnu ochranu pred povodňami viazané na vodný tok, spadajúcich do oblasti intervencie 087 (Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou) do PO 1.

Prostredníctvom navrhovanej zmeny budú finančne posilnené dve oblasti podpory rámci PO 1. Prvá spadá do IP 2 Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek a ide o odvádzanie a čistenie odpadových vôd v aglomeráciách pod 2 000 ekvivalentných obyvateľov (EO), ktoré sa nachádzajú v chránených vodohospodárskych oblastiach s veľkokapacitnými zdrojmi podzemných vôd a nebol v nich identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový, ako aj o monitorovanie stavu vôd so zameraním na chránené vodohospodárske oblasti (CHVO). Tým sa do oblasti intervencie 022 (Čistenie odpadových vôd) presúvajú finančné prostriedky vo výške 15,4 mil. €⁴ a do oblasti intervencie 021 (Vodné hospodárstvo) na aktivity monitorovania stavu vôd finančné prostriedky vo výške 5,5 mil. €⁴.

Z existujúcich dokumentov a analytických údajov je zrejmé, že odkanalizovanie a zabezpečenie čistenia odpadových vôd v menších obciach je finančne náročnejšie v porovnaní s väčšími aglomeráciami. Vyčíslenie potreby na financovanie výstavby stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v predmetných aglomeráciách do 2 000 EO je uvedené aj v kapitole 8. Finančná analýza do roku 2021 v dokumente „Plán rozvoja verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky“, ktorý je súčasťou Vodného plánu Slovenska. V predmetnej kapitole sa uvádza: „Potrebné odhadované finančné prostriedky na ochranu veľkokapacitných vodných zdrojov v chránených vodohospodárskych oblastiach, ktoré smerujú k zamedzeniu ohrozenia kvality a kvantity veľkokapacitných zdrojov podzemných vôd tak, aby nebolo ohrozené ich využívanie sú odhadované na 52,4 mil. €...“

Naliehavá potreba presunu finančných prostriedkov predmetné aktivity vyplynula aj z prijatia osobitného zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinného od 1. 1. 2019. Tento zákon ustanovuje chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd a opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd, ktoré sa v nich prirodzene vyskytujú. Jedným z opatrením na ochranu vôd v CHVO sú v zmysle predmetného zákona najmä opatrenia, ktoré majú zabrániť alebo obmedziť vstup znečisťujúcich látok do podzemnej vody a tak zabrániť zhoršeniu stavu útvarov podzemných vôd. V zmysle zákona je podmienkou výstavby nehnuteľností produkujúcich odpadové vody výstavba technickej infraštruktúry, ktorou sa zabezpečí

odvádzanie odpadových vôd prioritne prostredníctvom verejných kanalizácií. Preto je potrebné zabezpečiť ďalšie finančné zdroje na odkanalizovanie aglomerácií pod 2 000 EO v CHVO, v ktorých sa nachádzajú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd.

Prijatím zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa zároveň ukladajú práva a povinnosti ústredných orgánov štátnej správy a ostatných úradov, ktoré kompetenčne zabezpečujú efektívnu ochranu vôd na území CHVO. V súlade s predmetným zákonom sa monitorovanie vôd v CHVO vykonáva podľa programu monitorovania vôd schváleným MŽP SR. Rozsah a spôsob monitorovania vôd v CHVO sa špecifikuje v programoch monitorovania vôd na základe miestnych pomerov a miery ohrozenia vôd. V súčasnosti je platný Rámcový program monitorovania vôd Slovenska na obdobie rokov 2016 - 2021, v ktorom sa každoročne prostredníctvom dodatkov na nasledujúci rok aktualizujú detaily ako napr. odberové miesta, ukazovatele, kompetencie.

V nadväznosti na novú legislatívu, ktorou bude potrebné rozšíriť úroveň monitorovania vôd v CHVO formou nových dodatkov k platnému Rámcovému programu monitorovania vôd Slovenska, v súčasnosti vyčlenené finančné zdroje pre oblasť monitorovania a hodnotenia vôd nepostačujú na plné pokrytie nových potreby monitorovania, čo je dôvodom ich navrhovaného navýšenia.

V nadväznosti na vyššie uvedenú zmenu je v rámci oblasti intervencie 022 navrhované zvýšenie cieľovej hodnoty ukazovateľa výstupu „*CO19 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd*“ v roku 2023 z pôvodnej hodnoty 220 705 o 3 274 obyvateľov na 223 979.

V rámci oblasti intervencie 021 je navrhované zvýšenie cieľovej hodnoty ukazovateľa výstupu „*O0176 – Počet analyzovaných vzoriek povrchových a podzemných vôd*“ v roku 2023 z pôvodnej cieľovej hodnoty 786 929 o 92 437 na hodnotu 879 366.

Druhou oblasťou, do ktorej je v rámci predmetnej zmeny OP KŽP navrhované presunúť časť finančných prostriedkov z PO 2, a to vo výške 10 mil. €⁴, spadá do IP 4 Prijatie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest, oživenia a dekontaminácie opustených priemyselných areálov (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou), zníženie miery znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku, konkrétne na zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania EZ v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou). Táto aktivita prináleží do oblasti intervencie 089 (Rekultivácia priemyselných plôch a kontaminovanej pôdy).

Potreba finančného posilnenia uvedenej oblasti vychádza z toho, že ešte v roku 2019 je plánované predloženie žiadostí o NFP na sanáciu nových rizikových lokalít EZ, avšak v súčasnosti vyčlenená alokácia na danú oblasť podpory nepostačuje na schválenie projektov, umožňujúcich pokryť náklady na sanáciu týchto nových EZ.

V priebehu roka 2018 MŽP SR vypracovalo zoznam lokalít určených na sanáciu v roku 2019. Pôvodne bolo na sanáciu v roku 2019 naplánovaných 25 lokalít, pri ktorých bol proces verejného obstarávania ukončený alebo bol začatý a stále prebiehal. Predloženie žiadosti o NFP na sanáciu týchto lokalít sa očakáva v priebehu prvej polovice roka 2019. Súčasne však vznikla potreba sanácie ďalších 7 lokalít environmentálnych záťaží, o ktorých v minulom roku ešte riadiaci orgán pre OP KŽP nedisponoval podrobnejšou informáciou, avšak ich rizikovosť je vysoká. Pre tieto lokality, ktorých sanáciu je vzhľadom na ich rizikovosť taktiež potrebné zahájiť, bolo už konanie o určení povinnej osoby vykonané s výsledkom, že pôvodcu alebo povinnú osobu nie je možné určiť, a teda zabezpečenie vykonania povinností povinnej osoby prechádza na štát, t. j. príslušné ministerstvo. Prijatie

uznesenia vlády SR s určením MŽP SR za príslušné ministerstvo na sanáciu predmetných environmentálnych zátŕaží sa očakáva v priebehu budúceho mesiaca. Súčasná finančná alokácia vyčlenená na sanáciu EZ však pokrýva iba pôvodne plánované lokality a teda 7 doplnených lokalít, na ktorých sanáciu budú predložené žiadosti o NFP ešte v druhom polroku 2019, nie je finančne krytých. Z tohto dôvodu, ako aj s cieľom umožniť sanáciu všetkých lokalít s plánovaným zahájením prác v roku 2019, sa navrhuje navýšenie alokácie pre oblasť intervencie 089 o 10 mil. €⁴.

V nadväznosti na vyššie uvedené navýšenie zdrojov na sanáciu EZ je zároveň navrhované zvýšenie cieľovej hodnoty (r. 2023) ukazovateľa výstupu „CO₂ – Celkový povrch rekultivovanej pôdy“ z pôvodných 132 ha na 141 ha povrchu rekultivovanej pôdy.

Vykonanými presunmi finančných prostriedkov z PO2 do PO1 zároveň dochádza k navýšeniu miery spolufinancovania (zo zdrojov EÚ) uvedenej vo finančnom pláne OP KŽP v rámci PO 1, a to z pôvodných 80,11 % na 80,2 %, keďže sa v rámci PO 1 zvyšuje podiel alokácie na aktivity mimo schémy štátnej pomoci (t. j. spolufinancované z EÚ zdroja podielom 85 % z celkových oprávnených výdavkov).

- *Rozšírenie okruhu prijímateľov PO 4 Energeticky efektívne nízkouhľikové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, ŠC 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov a ŠC 4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch, Aktivita B. Implementácia opatrení z energetických auditov*

Dôvodom navrhovaného rozšírenia okruhu prijímateľov o subjekty súkromného sektora v rámci aktivity A. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov, ŠC 4.3.1, PO 4 je riziko neplnenia ročných záväzných cieľov obnovy budov verejného sektora v zmysle čl. 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti.

„Ročná správa o pokroku pri dosahovaní národných cieľov energetickej efektívnosti za rok 2017“, ktorú spracovalo Ministerstvo hospodárstva SR k 30. aprílu 2018 a bola predložená EK, obsahuje vyhodnotenie súčasného stavu plnenia cieľov v oblasti energetickej efektívnosti, obnovy verejných budov a úspor energie konečného spotrebiteľa. Správa poukazuje na existenciu rizika pri plnení záväzného cieľa obnovy budov verejného sektora. Kritické boli roky 2014, 2016 a 2017, kedy SR neplnila ročný cieľ obnovy verejných budov. EK v rámci konzultačných procesov upozornila na neuspokojivý stav a zdôraznila potrebu zvýšenia úsilia, najmä s ohľadom na vzorovú úlohu štátu, ktorý by mal ísť príkladom pri plnení cieľov v oblasti energetickej efektívnosti.

Na základe skúseností s implementáciou ŠC 4.3.1, naplnenie ročných záväzných plánov obnovy budov verejného sektora nie je možné dosiahnuť iba prostredníctvom nenávratných grantov. Poukazujú na skutočnosť, že pre špecifické druhy projektov sú finančné prostriedky efektívnejšie vynaložené, ak sú použité prostredníctvom finančných nástrojov. Implementácia finančných nástrojov je však nedostatočná bez umožnenia prístupu subjektom súkromného sektora ako poskytovateľov garantovaných energetických služieb (ďalej len „GES“) a financujúcich bánk k finančným prostriedkom finančných nástrojov.

Potreba efektívnejšieho využívania prostriedkov EÚ a nedostatok nenávratných zdrojov financovania na pokrytie záväzkov obnovy budov verejnej správy je akcentovaná nielen na európskej, ale aj národnej úrovni. Vláda SR uznesením č. 321 zo dňa 11. júla 2018 schválila „Konceptiu rozvoja garantovaných energetických služieb vo verejnej správe Slovenskej republiky“, ako východiskový dokument pre poskytovanie GES. Práve na túto skutočnosť nadväzuje predkladaný návrh rozšíriť okruh prijímateľov v rámci ŠC 4.3.1. Keďže v SR je viac ako 10 000 verejných budov, vytvára model finančných nástrojov realizovaných prostredníctvom GES potenciál obnovovať verejné budovy bez potreby priamej kapitálovej investície z verejných

zdrojov, znížiť náklady verejnej správy na energie, prispieť k predĺženiu životnosti verejných budov a zlepšiť kvalitu životného prostredia.

Keďže súkromné subjekty nie sú oprávneným konečným prijímateľom v rámci ŠC 4.3.1 aktivity A. v zmysle platného znenia OP KŽP, nie je predpoklad ďalšieho rozvoja finančných nástrojov pri ich previazaní s poskytnutím GES. Uvedené obmedzenie sa odstraňuje predmetným návrhom zmeny OP KŽP, a to rozšírením rozsahu oprávnených prijímateľov aj o subjekty súkromného sektora pre zmienený špecifický cieľ. Touto zmenou sa stanú subjekty súkromného sektora oprávneným prijímateľom pre financovanie obnovy verejných budov prostredníctvom finančného nástroja, napr. prostredníctvom úveru. Uvedený návrh nielen zintenzívni proces implementácie finančných nástrojov, ale súčasne zabezpečí aj rozvoj poskytovania GES. Rozvoj GES a implementácie finančných nástrojov prispeje k plneniu cieľov pre rok 2020 v oblasti obnovy verejných budov, ktoré SR vyplývajú zo smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti.

V nadväznosti na uvedené sa navrhuje rozšíriť oprávnených prijímateľov v rámci ŠC 4.3.1 aj na subjekty súkromného sektora, a to fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie (aplikované len pre finančné nástroje) a združenia fyzických alebo právnických osôb (aplikované len pre finančné nástroje).

Vyššie uvedené rozšírenie oprávnených prijímateľov o subjekty súkromného sektora, a to fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie (aplikované len pre finančné nástroje) a združenia fyzických alebo právnických osôb (aplikované len pre finančné nástroje) sa navrhuje aj v rámci ŠC 4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch, Aktivity B. Implementácia opatrení z energetickej auditov, keďže aj tu sa predpokladá podpora projektov vhodných na realizáciu formou energetickej služieb prostredníctvom finančných nástrojov. Je preto potrebné vytvoriť podmienky na ich implementáciu prostredníctvom čo najširšieho okruhu prijímateľov (pri nezmenenom rozsahu cieľových skupín pre ktorých sú uvedené opatrenia určené). Uvedené doplnenie umožní prístup aj ostatným subjektom súkromného sektora, predovšetkým poskytovateľom GES a financujúcich bánk k finančným prostriedkom finančných nástrojov.

Vyššie uvedené zmeny boli premietnuté do znenia OP KŽP – verzia 9, kde sú spracované v režime sledovania zmien.

3. Navrhované zmeny znenia OP KŽP

Predmetná zmena znenia OP KŽP na verziu 9 obsahuje nasledujúce úpravy textovej a tabuľkovej časti, resp. finančných tabuliek OP KŽP.

Tabuľková časť (finančné tabuľky OP KŽP)

Do finančného plánu OP KŽP časti 3.2 (Tabuľka 68 a 69) boli premietnuté zmeny vyplývajúce z presunu finančných prostriedkov z PO 2 do PO 1, a to na posilnenie aktivít zameraných na podporu realizácie infraštruktúry v oblasti odkanalizovania a čistenia odpadových vôd, ktoré prispievajú k zlepšeniu kvality vody v CHVO (v rámci IP 2) a tiež na zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania EZ v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách, vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou (v rámci IP 4).

Presunom alokácie z PO 2 do PO 1 zároveň dochádza k navýšeniu miery spolufinancovania (zo zdrojov EÚ) uvedenej vo finančnom pláne OP KŽP v PO 1, a to z pôvodných „80,11 %“ na „80,2 %“, keďže sa v rámci PO 1 zvyšuje podiel alokácie na aktivity mimo schémy štátnej

pomoci (t. j. spolufinancované z EÚ zdroja podielom 85 % z celkových oprávnených výdavkov).

V časti 3.3 (Tabuľka 70) Finančného plánu dochádza z dôvodu presunu časti zdrojov z PO 2 do PO 1 k zmene indikatívnej alokácie na podporu cieľov zmeny klímy, ako aj podielu alokácie prioritnej osi na celkovej alokácii OP KŽP dotknutých prioritných osí.

Textová časť

- V kap. 1. Stratégia operačného programu, v podkapitole 1.1.1.1 Rozvojové potreby a disparity a spôsob ich riešenia v rámci OP bola z dôvodu prijatia zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov na strane 15 doplnená nasledujúca veta: „*Ochrana chránených vodohospodársky významných oblastí je predmetom zákona o chránených vodohospodárskych oblastiach.*“
- V kap. 1. Stratégia operačného programu, bol v Tabuľke 4 Odôvodnenie výberu tematických cieľov a investičných priorít z dôvodu prijatia zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov doplnený nasledujúci text: „*3) Zákon o chránených vodohospodárskych oblastiach*“
- V kap. 1. Stratégia operačného programu, boli v podkapitole 1.2 Odôvodnenie pridelených finančných prostriedkov a v Tabuľka 5 Prehľad investičnej stratégie OP boli v dôsledku presunu finančných prostriedkov z PO 2 do PO 1 upravené alokácie a podiel na celkovej podpore Únie poskytnutej na OP pre tieto dve prioritné osi.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.0 Fond, kategória regiónu a základ pre výpočet podpory Únie bol zvýšený „Základ pre výpočet (celkový príspevok)“ z hodnoty „1 842 308 359 €“ na hodnotu „1 878 661 300 €“.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.2.2 Oprávnené aktivity bola z dôvodu prijatia nového zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov na strane 52 doplnená nasledujúca veta: „*Opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd prirodzene sa vyskytujúcich v chránenej vodohospodárskej oblasti upravuje zákon o chránených vodohospodárskych oblastiach.*“
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.2.2 Oprávnené aktivity bola z dôvodu prijatia nového zákona č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov na strane 54 doplnená časť vety nasledovne: „*Monitorovanie a hodnotenie vôd sa vykonáva v súlade s platnými právnymi predpismi, ako sú vodný zákon a súvisiaca vyhláška, zákon o chránených vodohospodárskych oblastiach a platným Rámcovým programom monitorovania, ktorý je vypracovaný na ich základe.*“
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.2.6 Spoločné ukazovatele výstupu a ukazovatele výstupu na úrovni programu sa v Tabuľke 11 mení cieľová hodnota (r. 2023) ukazovateľa výstupu „CO19 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd“ z pôvodnej hodnoty „220 705 EO“ na hodnotu „223 979“ a ukazovateľa výstupu „O0176 – Počet analyzovaných vzoriek povrchových a podzemných vôd“ z pôvodnej hodnoty „786 929“ na hodnotu „879 366“.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.3.2 Oprávnené aktivity bola z dôvodu precizovania textu v rámci aktivity B. *Zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb prostredníctvom ich revitalizácie, obnovy*

a budovania zelenej infraštruktúry, v texte poslednej odrážky, v súlade s ktorou bude finančná pomoc smerovaná tiež na „Podporu prvkov zelenej infraštruktúry na miestnej úrovni, ktorou sa dosiahne vytvorenie strategicky plánovanej siete prírodných a poloprírodných oblastí s environmentálnymi vlastnosťami, ktoré sú vytvorené a riadené tak, aby poskytovali široký rozsah ekosystémových služieb⁸⁷. Podporované bude aj spracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability na regionálnej úrovni (RÚSES) a miestnej úrovni (MÚSES), čím sa zabezpečí vytvorenie základnej východiskovej bázy pre reguláciu návrhu budovania zelenej infraštruktúry.“ dopĺňa na koniec tohto textu veta: *„Pre potreby identifikácie prírodných a poloprírodných oblastí v rámci vytvárania ich strategicky plánovanej siete bude súčasťou podpory aj komplexný dynamický model krajiny.“*

- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.2 Oprávnené aktivity, aktivita A. dopĺňa do prvého odseku za prvú vetu nasledujúci text: *„Na znečisťovaní ovzdušia SR prachovými časticami PM (PM₁₀ a PM_{2,5}) sa najvýznamnejšie podieľa práve sektor vykurovania domácností. Podľa údajov SHMÚ je podiel emisií pochádzajúcich z vykurovania domácností najvýznamnejší v prípade jemných prachových častíc PM_{2,5} – až 80 %, podiel na celkových emisiách tuhých znečisťujúcich látok je 49 %.“* Zároveň bola posledná veta toho istého odseku *„V tejto súvislosti bude umožnená podpora všetkých veľkostných kategórií podnikov.“* doplnená nasledovne:
„V tejto súvislosti bude umožnená podpora všetkých veľkostných kategórií podnikov, ako aj domácností vykurovajúcich tuhým palivom v nevhodných kotloch.“
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.2 Oprávnené aktivity sa v časti príklady podporovaných aktivít vypúšťa nasledujúci text: *„Projekty zmeny palivovej základne prostredníctvom prechodu z uhlia na zemný plyn budú oprávnené na podporu výlučne v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia.“*
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.2 Oprávnené aktivity sa v časti príklady podporovaných aktivít dopĺňa nasledujúci text (nová podaktivita): *„projekty náhrady zastaraných spaľovacích zariadení v domácnostiach nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami, ktoré zahrňajú zmenu palivovej základne na nízkoemisné palivo s výnimkou biomasy a iných obnoviteľných zdrojov energie*“*
Zároveň sa dopĺňa nová poznámka pod čiarou: *„* Využívanie OZE je predmetom podpory prioritnej osi 4“*
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.2 Oprávnené aktivity sa v tabuľke v časti „Cieľové skupiny“ dopĺňa nasledujúci text: *„vlastníci rodinných domov, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov/správcovia bytových domov, t. j. domácnosti“.*
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.2 Oprávnené aktivity sa v súvislosti s rozšírením okruhu oprávnených prijímateľov v príslušnej tabuľke v časti „Prijímatelia“ dopĺňa nasledujúci text: *„- subjekty ústrednej správy s pôsobnosťou v oblasti tvorby a ochrany životného prostredia*“* a *„- subjekty územnej samosprávy – vyššie územné celky*“*
Zároveň sa v oboch prípadoch dopĺňa poznámka pod čiarou:
*„*podľa zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy“*
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.1.4.3 Usmerňujúce zásady výberu projektov bol pôvodný text:
„- pri projektoch náhrady zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách

nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami budú v prípade zmeny palivovej základne z uhlia na zemný plyn podporované výlučne projekty realizované v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia“

upravený nasledovne:

„- pri projektoch náhrady zastaraných spaľovacích zariadení vo verejných budovách a v domácnostiach nízkoemisnými a energeticky účinnejšími spaľovacími zariadeniami budú v prípade zmeny palivovej základne z uhlia na zemný plyn prioritne podporované projekty realizované v oblastiach vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia“

- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu bola v podkapitole 2.1.4.6 Spoločné ukazovatele výstupu a ukazovatele výstupu na úrovni programu v Tabuľke 16 upravená cieľová hodnota ukazovateľa CO22 – Celkový povrch rekultivovanej pôdy z hodnoty „132 ha“ na „141 ha“.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu boli v podkapitole 2.1.5 Výkonnostný rámec Prioritnej osi 1 v Tabuľke 17 upravené ukazovatele výkonnostného rámca. Mení sa cieľová hodnota (r. 2023) ukazovateľa výstupu „CO19 – Zvýšený počet obyvateľov so zlepšeným čistením komunálnych odpadových vôd“ z pôvodnej hodnoty „220 705 EO“ na hodnotu „223 979“, cieľová hodnota ukazovateľa CO22 – Celkový povrch rekultivovanej pôdy z hodnoty „132 ha“ na 141 ha a finančného ukazovateľa „F0002 – Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii certifikačným orgánom a predložení žiadostí o platby Európskej komisii zo sumy „1 842 308 359 € na sumu „1 878 661 300 €“. Pri všetkých ukazovateľoch v tab. 17 dochádza k prepočtu podielu na alokácii prioritnej osi.
- V súvislosti s presunom finančných prostriedkov z PO 2 do PO 1 dochádza k zmene v oblastiach intervencie 021 – Vodné hospodárstvo a 022 – Čistenie odpadových vôd v Tabuľke 18 Oblasť intervencie a nadväzujúcim zmenám v Tabuľke 20 Typ územia a Tabuľke 21 Mechanizmy územnej realizácie.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.2.0 Fond, kategória regiónu a základ pre výpočet podpory Únie bol znížený „Základ pre výpočet (celkový príspevok)“ z hodnoty „453 247 685 €“ na hodnotu „416 894 744 €“.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.2.2 Výkonnostný rámec Prioritnej osi 2 v Tabuľke 24 sa znižuje cieľová hodnota (r. 2023) finančného ukazovateľa „F0002 – Celková suma oprávnených výdavkov po ich certifikácii certifikačným orgánom a predložení žiadostí o platby Európskej komisii“ z pôvodných „453 247 685 €“ na „416 894 744 €“. Pri všetkých ukazovateľoch v tab. 24 dochádza k prepočtu podielu na alokácii prioritnej osi.
- V súvislosti s presunom finančných prostriedkov z PO 2 do PO 1 dochádza k zmene v oblasti intervencie 087 – Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami v Tabuľke 25 Oblasť intervencie a nadväzujúcim zmenám v Tabuľke 27 Typ územia a Tabuľke 28 Mechanizmy územnej realizácie.
- V kapitole 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.4.4.2 Oprávnené aktivity v rámci ŠC 4.3.1 Aktivity A. Zníženie energetickej náročnosti verejných budov bol pôvodný text: „Uvedená aktivita bude prispievať k plneniu ročného cieľa úspory energie podľa čl. 4 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, ktorý je stanovený ako ekvivalent obnovy vo výške 3% z celkovej podlahovej plochy budov ústredných orgánov štátnej správy ("povinné, resp. relevantné budovy") na minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov, čo predstavuje 52,17 GWh/rok.“

upravený nasledovne:

„Uvedená aktivita bude prispievať k plneniu ročného cieľa úspory energie podľa čl. 5

smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti, ktorý je stanovený ako ekvivalent obnovy vo výške 3% z celkovej podlahovej plochy budov ústredných orgánov štátnej správy ("povinné, resp. relevantné budovy") na minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov, čo predstavuje 52,17 GWh/rok. "

- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.4.3.2 Oprávnené aktivity sa v súvislosti s rozšírením okruhu oprávnených prijímateľov v príslušnej tabuľke v časti „Prijímatelia“ dopĺňa nasledujúci text:
„- fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie (aplikované len pre finančné nástroje)“ a „- združenia fyzických alebo právnických osôb (aplikované len pre finančné nástroje)“
Doplnené v zmysle pripomienky MH SR ako pozorovateľa monitorovacieho výboru pre OP KŽP.
- V kap. 2 Opis prioritných osí operačného programu, v podkapitole 2.4.4.2 Oprávnené aktivity sa v súvislosti s rozšírením okruhu oprávnených prijímateľov v príslušnej tabuľke v časti „Prijímatelia“ dopĺňa nasledujúci text:
„- fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie (aplikované len pre finančné nástroje)“ a „- združenia fyzických alebo právnických osôb (aplikované len pre finančné nástroje)“
Upravené v zmysle pripomienky MH SR ako pozorovateľa monitorovacieho výboru pre OP KŽP.
- V kap. 12 Samostatné prvky, v podkapitola 12.1 Výkonnostný rámec operačného programu boli do Tabuľky 76 premietnuté všetky zmeny týkajúceho sa výkonnostného rámca, ktoré sú podrobne popísané vyššie.
- Kap. 13.3 Použité skratky legislatívy EÚ a SR bola aktualizovaná.

4. Vplyvy navrhovanej zmeny OP KŽP

Riadiaci orgán pre OP KŽP v súlade s článkom 30 ods. 1 všeobecného nariadenia predmetný návrh zmeny operačného programu náležite odôvodnil a navrhol riešenia pre jednotlivé prioritné osi, ktoré vychádzajú z aktuálneho stavu implementácie OP KŽP a posúdenia možného vplyvu týchto úprav na finančnú implementáciu a plnenie cieľov OP KŽP. Vykonané úpravy OP KŽP nemajú za dôsledok zmenu obsahového zamerania, špecifických cieľov, ani výsledkov operačného programu. Doplnením novej podaktivity do PO 1, *ŠC 1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality* nedochádza k zmene obsahového zamerania tohto špecifického cieľa, ale naopak, aktivity a podaktivity smerujúce k jeho naplneniu získavajú komplexnejší charakter.

Ciele programu prispievajúce k napĺňaniu cieľov stratégie Únie na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (Európa 2020) touto úpravou nie sú dotknuté a zostávajú rovnako bez zmeny.

Navrhovaná úprava nemá vplyv na súlad OP KŽP s horizontálnymi princípmi uvedenými v čl. 5, 7 a 8 všeobecného nariadenia, ako ani na informácie uvedené v Partnerskej dohode SR na roky 2014 – 2020.

V doložke vplyvov sú charakterizované aj ďalšie vplyvy predmetnej zmeny OP KŽP.

5. Posudzovanie vplyvov na životné prostredie

Predmetný návrh zmeny OP KŽP, ako strategického dokumentu s celoštátnou pôsobnosťou, podlieha zisťovaciemu konaniu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na

životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“), avšak vzhľadom na charakter navrhovaných zmien sa nepredpokladá ich vplyv na životné prostredie. Oznámenie o strategickom dokumente s celoštátnym dosahom spolu s návrhom upraveného znenia OP KŽP – verzia 9 v režime sledovania zmien podľa § 6 ods. 1 zákona bolo zverejnené dňa 08. 02. 2019 na webovom sídle MŽP SR www.minzp.sk, operačného programu www.op-kzp.sk, ako aj prostredníctvom Informačného portálu MŽP SR www.enviportal.sk. O zverejnení uvedeného oznámenia, ako aj o spôsobe a termíne na zaslanie stanoviska k nemu, bola informovaná taktiež široká verejnosť, a to prostredníctvom informácie publikovanej v hromadnom informačnom prostriedku celoštátneho charakteru – denníku SME rovnako dňa 08. 02. 2019.

V priebehu zisťovacieho konania neboli voči návrhu zmeny OP KŽP vznesené pripomienky, ktoré by sa týkali priamo znenia OP KŽP. V doručenom stanovisku platformy Budovy pre budúcnosť boli obsiahnuté informácie o ňou vypracovanej štúdii s názvom „Nízke príjmy, bývanie a smog“ a na základe tejto štúdie aj návrhy nastavenia podmienok v rámci podpory projektov náhrady zastaraných spaľovacích zariadení v domácnostiach. Riadiaci orgán pre OP KŽP vyhodnotil uvedenú pripomienku ako čiastočne akceptovanú vzhľadom na to, že OP KŽP je strategický dokument, ktorý rieši oblasti a zároveň aj podmienky podpory rámcovo, pričom k stanoveniu konkrétnych podmienok poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre projekty, vrátane oprávnenosti výdavkov, dochádza až v procese prípravy výzvy na príslušnú aktivitu. Keďže uvedené stanovisko platformy Budovy pre budúcnosť obsahuje viacero konkrétnych podnetov/ námetov, riadiaci orgán pre OP KŽP sa nimi, vrátane možnosti ich využitia, bude zaoberať v procese prípravy výzvy pre predmetnú podaktivitu, a to v celkovom kontexte s ďalšími podmienkami poskytnutia finančného príspevku na tieto projekty.

K navrhovanej zmene OP KŽP boli v rámci zisťovacieho konania doručené ešte ďalšie dve stanoviská. Banskobystrický samosprávny kraj, oddelenie územného plánovania a životného prostredia, vo svojom stanovisku uviedol, že podľa § 6 ods. 6 zákona k predmetnému oznámeniu nemá pripomienky a nepožaduje ďalšie posudzovanie podľa zákona. Ďalšie stanovisko bolo doručené zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, sekcie fondov EÚ, ktoré uviedlo, že k predmetnému materiálu nemá pripomienky.

V rámci zisťovacieho konania bol návrh zmeny OP KŽP (verzia 9) posúdený podľa kritérií pre zisťovacie konanie uvedených v prílohe č. 3 k uvedenému zákonu, do ktorej sú transponované kritériá pre určenie pravdepodobnej dôležitosti účinkov podľa Prílohy II smernice 2001/42/ES („SEA smernica“). Z posúdenia navrhovanej zmeny OP KŽP podľa uvedených kritérií vyplynulo, že vykonanou zmenou sa nezmení celkový rámec tohto strategického dokumentu tak, ako bol pôvodne posúdený a jeho charakteristiky zostávajú zachované (v porovnaní s pôvodným znením OP KŽP). Možno však očakávať, že každá z navrhovaných úprav operačného programu prinesie či už priamy alebo nepriamy pozitívny vplyv jednak na životné prostredie, ako aj ľudské zdravie.

Na základe výsledkov zisťovacieho konania bolo vydané rozhodnutie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 10605/2019; 5171/2019-7.1.1; 11101/2019 zo dňa 26. 02. 2019, z ktorého vyplynulo, že navrhovaná zmena OP KŽP sa nebude ďalej posudzovať podľa zákona.

6. Princíp partnerstva

V zmysle čl. 110 ods. 2 e) všeobecného nariadenia monitorovací výbor skúma a schvaľuje všetky návrhy riadiaceho orgánu na zmenu operačného programu. V nadväznosti na uvedené bol návrh zmeny OP KŽP predložený Monitorovaciemu výboru pre OP KŽP, ktorý predmetný návrh schválil na jeho 6. zasadnutí dňa 28. 2. 2019.

Záver

Dôvodom a cieľom navrhovanej zmeny operačného programu je reflektovať na aktuálne potreby na národnej úrovni, ktoré pre SR vyplývajú z právnych predpisov EÚ v oblasti kvality ovzdušia, z posilnenia legislatívy v oblasti ochrany vôd a tiež z povinností štátu v oblasti sanácie environmentálnych záťaží, ako aj jeho záväzkov v oblasti zlepšovania energetickej efektívnosti.

Po prerokovaní a schválení zmeny OP KŽP vládou SR bude Ministerstvo životného prostredia SR informovať EK o jej schválení.

Predmetnú zmenu operačného programu predložil RO pre OP KŽP oficiálne EK na schválenie prostredníctvom systému elektronickej výmeny informácií SFC2014 dňa 28. februára 2019. Podľa čl. 30 ods. 2 všeobecného nariadenia schváli EK žiadosť o zmenu programu čo najskôr, avšak najneskôr do troch mesiacov po jej predložení členským štátom za predpokladu, že boli všetky pripomienky EK náležite zohľadnené.

Súčasťou predkladaného materiálu je dokument „Operačný program Kvalita životného prostredia (verzia 9)“ v znení vykonaných zmien. Všetky zmeny, ktoré sú predmetom návrhu, sú pre úplnosť a prehľadnosť vyznačené formou sledovania zmien.